СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК
UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 94. Джерзи Ситі, Н. Дж., вівторок, 23 квітня 1935. VOL. XLIII. No. 94. Jersey City, N. J., Tuesday, April 23, 1935. THREE CENTS

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ КЛИЧЕ НА ОБОРОНУ ЗАКОНА ВАҐНЕРА

ВАШИНҐТОН.—Американська Федерація Праці скликує надзвичайну конференцію представників усіх робітничих юній, щоби виступити в обороні законопроєкту сенатора Вагнера в справі полагоджування робітничих спорів.

Конференція має початись у Вашинґтоні 29-го квітня.

У своїм заклику Федерація Праці каже, що ухвалення нового закона доконче потрібне з огляду на те, що уряд уже не виконує постанови 7А закона про відбудову краю.

Конференція має придумати способи, як добиватися від конгресу ухвалення проєкту Вагнера-Конерія про робітничі спори, проєкту Блека й Конерія про 30-годинний тиждень праці й інших цаконів, потрібних робітництву.

ВБИВСТВО ЮНІЙНОГО ПРОВІДНИКА.

СПРІНҐФІЛД (Илинойс).—До групи майнерів, що стояли під головною канцелярії „Прогресивної Юнії", де перед хвилею постановлено пікетувати копальню „Вудсайд", що належить до підприємства „Пібоді Ковл Ко.", підїхав автомобіль, на котрому сиділи 4 „ґонмени", що почали стріляти до юнійних майнерів. Едрис Мейбел, 47-літній організатор юнії, впав смертельно ранений. Кулі ранили теж 9 інших людей. Могли вони теж поцілити жінок і дітей, що стояли недалеко від сцени нападу.

Члени „Прогресивної Юнії" кажуть, що нападу доконали провідники місцевого відділу іншої майнерської юнії, „Юнайтид Майн Воркерс", котрі є проти страйку. Свідки позаприсягали „варанти" на арешт цих провідників та „ґонменів".

ЗАГРОЗА ОБСТРУКЦІЇ В КОНҐРЕСІ ЧЕРЕЗ ЗАБОРОНУ ЛІНЧІВ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатори з південних стейтів загрозили сенатській більшости обструкцією на випадок, як вона буде наставати на ухвалення проєкту закона проти лінчів Муринів.

Кажуть, що обструкцією вони не дадуть більшости ухвалити закона про суспільне забезпечення.

ПІДНЕСЛИСЯ БАЛЬОНОМ ПЯТЬ МИЛЬ УГОРУ.

ФАРАР (Мезуре). — Військовий бальон, котрим кермували капітан Орвил Андерсон та капітан Р. П. Вилеймс, вилетів у високі шари повітря зі Скот Філду, в Белевилі, Илинойс, та осів тут по півчверта-годиннім лету, досягнувши висоти 26,000 стіп.

ВИПАДКИ ЧЕРЕЗ СНІГОВИЦІ.

БЮТ (Монтана). — Тоді, як велика частина Злучених Держав тішилася на Великдень справжньою весняною погодою, у цьому стейті було 13 нещасливих випадків через страшні снігові бурі, що навістили західну частину стейту.

ЕПИСКОП ОБСТАЄ ЗА О. КОКЛИНОМ.

ДІТРОЙТ (Мишиґен). — У неділю зполудня, підчас звичайної радіової промови о. Чарлза Коклина, виступив дітройтський римо-католицький епископ Майкел Галеґер та в своїй промові заявив, що він признає погляди о. Коклина, виголошувані на радіо, за непротивні католицькій вірі й моралі.

Як відомо, свого часу о. Коклина за його промови на радіо критикував бостонський римо-католицький архиепископ.

РАБІН ГОВОРИТЬ ПРО ХРИСТА.

НЮ ЙОРК. — Підчас богослуження в так званій Вільній Синагозі, що відбулося в неділю рано в салі Карнеґія, виступив відомий рабін д-р Стівен Вайс з пасхальною проповідью, в котрій говорив передовсім про Христа.

Д-р Вайс сказав, що він уважає Христа безсмертним Жидом. Він підчеркував, що вся діяльність і терпіння Христа характеризують Христа як Жида. Вайс обороняв Жидів перед закидом вини за смерть Христа, кажучи, що смерть Христа була вислідом страху римського уряду, що Христос не збунтував Жидів до повстання проти Риму.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР У БРУКЛИНІ.

НЮ ЙОРК. — На кінці вулиці Кларка в Бруклині занялися в суботу прибережні магазини товарів.

Від пожару знялися такі дими, що в недалекій підземній залізниці сотки пасажирів зачадилися до того, що їх треба було виносити зпід землі на поверхню й часто штучно привертати до правильного віддиху.

Кільканадцять пожарників треба було відставити до шпиталів та лікувати від зачадження. Їх ратункова акція не багато придалась, бо склади згоріли.

ЖДЕМО НА НЕГАЙНЕ ВИПОВНЕННЯ КВЕСТІОНАРІВ ДЛЯ ПРОПАМЯТНОЇ КНИГИ У. Н. СОЮЗА. ПРОСИМО ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ ПОЛАГОДИТИ ЦЮ СПРАВУ НАЙДАЛІ ДО КІНЦЯ КВІТНЯ.

ГРОМ. ПАШУК УЖЕ ВИЗДОРОВІВ.

Гром. Антін Пашук, український бизнесмен з Филаделфії й головний контролер Українського Народного Союза, по три-місячній недузі вже повернувся назад до праці в своїм офісі.

БУДОВА ВЧИТЕЛЬСЬКОЇ ОСЕЛІ НА ЗАКАРПАТТІ.

Одиноке українське і найбільше товариство на Закарпатті, „Учительська Громада", приступає на весну цього року до будування оселі для своїх членів. На цю ціль зложили вже члени т-ва понад 30,000 чеських корон. Літня оселя буде побудована біля місцевости Кобилецька Поляна, в рахівській окрузі, на Гуцульщині.

ЧУЖІ КАПІТАЛИ В ПОЛЬЩІ.

Обчислили, що на переведення електрифікаційних робіт у Польщі впродовж пятьох найближчих літ треба коло 200 міліонів злотих.

З цілого заінвестованого досі капіталу в польських електричних підприємствах всього 15 процентів є польським капіталом. У деяких електричних підприємствах заграничний капітал досягає повних 100 процентів.

Увесь заінвестований в електричних підприємствах у Польщі капітал виносив по кінець 1932 року 4 міліярди 250 міліонів; з того тільки 637 міліонів польського капіталу.

КОЛГОСПНИЙ УСТАВ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Державне видавництво у Києві видає з наказу Сталіна новоухвалений сталінський колгоспний устав. Московська преса повідомляє, що той устав мають видати й іншими мовами для всіх „національних меншостей" на Україні. Устав зветься офіціяльно сталінським.

ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

В Кракові запав присуд у процесі проти 13 осіб, обвинувачених у державній зраді, які допустилися комуністичною агітацією при війську. Засуджені: Стемпень на 5 і пів року, Терета і Храна на 4 і пів, Дідушок і Гинайло 4, Лужанський 3 і пів, Кац, Гелюр, Ерайх, Шуткалер по 3 роки. Трох звільнено.

АНТИСЕМІТИЗМ У СССР.

В СССР почалася нова хвиля протижидівських виступів. Коло Москви молодий сов. інжінір Тимофієв та його жінка побили підчас сварки за мешкання Жида інж. Карапасова і його матір. Підчас процесу суддя станув за обвинуваченими і висміяв обвинувачуючих. Присутня публика приняла це оплесками. Обвинувачених увинили. З комуністичного інституту в Харкові виключили студентку за протижидівські виступи.

ЛІТЕРАТУРНІ КОНКУРСИ НА ЗАКАРПАТТІ.

Празький часопис закарпатської молоді, „Пробоєм", розписав конкурс на оригінальні поезії, оповідання, повісті й драми, щоб оживити літературну творчість Закарпаття. Визначено три нагороди: першу в сумі 1000, другу — 600, а третю — 300 корон чеських. Вислід конкурсу буде оголошений у вересні ц. р. Також філія „Просвіти" в Ужгороді оголосила літературний конкурс на коротку пєсу з народнього побуту на Закарпатті. Основною умовою конкурсу є те, що пєса мусить бути написана чистою народньою мовою. Цей конкурс має дві нагороди. Перша виносить 400, а друга 200 к. ч.

ЗА ХАБАРНИЦТВО І ПЕРЕДАВАННЯ ЛИСТІВ АРЕШТАНТАМ.

У Варшаві відбулася розправа проти 25-літньої сторожки жіночої вязниці, Софії Гайківної, обвинуваченої за передавання грипсів від арештанток та зорганізування правильної почти між арештантками і їхніми родинами. Гайківна брала за те досить велику винагороду, і так прим. від Цитринової, матери арештованої комуністки, взяла вона 50 злотих за передачу листа. Також у шпигунському процесі В. Ладовського і С. Філярової виявилося, що Гайківна передавала тайком листи. Коли Ладовський перестав Гайківній давати гроші, вона загрозила йому скаргою до поліції. В актах справи є між іншим такий лист Гайківної до Ладовського: „Добродію! Мені належиться 25 злотих. Не ховайтеся, бо вернется туди, де сонце не світить, а Ваша пані також не залишиться на волі. Можете показати той лист поліції. Я нікого не боюся". — У вязниці Гайківна намагалася задушитись хусточкою. По розправі суд засудив Гайківну на 3 роки вязниці, а Ладовського, що користав з послуг Гайківної та що вкінці, примушений її поведінкою, повідомив про все поліцію, на 8 місяців вязниці з припиненням кари.

БЕЗЗАХИСНИЙ ІВАН ДАНИЛІВ.

В Ташкенті відкрили нову „чудесну дитину", 11-літнього Івана Данилова, що визначається незвичайною памятю та математичними здібностями. Данилів був беззахисним, а слава про нього дійшла до лікарів від інших беззахисних. Данилова досліджували довго в ташкентському інституті. Данилів за три секунди помножив 425 через 316, за пів секунди підніс 121 до третього ступня, а за півтори секунди витягнув квадратний корінь з 78,400. На току саму операцію з числом 314,432 вистарчили йому чотири секунди. „Чудесну дитину" відвезли до Москви, де займуться нею лікарі-специялісти.

ЦІКАВА ЗАЛІЗНИЧА НОВІСТЬ.

На лондонському залізничому двірці Вікторія уставили цими днями шафки, спереду зі скла й освітлені, практичну новину для подорожних. За шибою тої шафки є список усіх стацій на англійських залізничих лініях. При назві кожної стації написане її порядкове число, а далі є чотири ряди ґудзиків з числами. За натисненням ґудзика з числом стації за шибою являється друкована карта, що інформує про час відходу і приходу всіх поїздів, що спиняються на цій стації. Денні, нічні і святочні поїзди означені ріжними красками.

РОЗПРАВА ПРОТИ КОМАНДАНТА ПОЛІЦІЙНОЇ СТАНИЦІ ЗА НАДУЖИТТЯ.

Апеляційний суд у Львові розглядає справу команданта поліційного постерунку в Бродах, Н. Віснєвського, обвинуваченого в ріжних надужиттях. Так напр., як після крадіжу в адвоката д-ра Жовнірчука перевели ревізію в Емілії Ратайчук і знайшли там 200 долярів і 47 злотих монет, командант Віснєвський написав у протоколі, що знайшли в Ратайчукової лише 150 дол. і 26 монет, а решту забрав собі. Віснєвський вдержував теж звязки з пачкарями. В рапортах до своєї влади подавав меншу скількість знайдених перепачкованих річей. За це діставав від пачкарів хабарі. Окружний суд у Золочеві засудив був Віснєвського на півтретя року. Засуджений відкликався до апеляційного суду.

ЖАХЛИВА РОДИННА ТРАГЕДІЯ.

На залізничому шляху біля Торуня знайшли переїханого трупа господаря Антона Весоловського. Поліція, яка ввійшла до його дому, знайшла трупа 23-літньої Стефанії Ласковської, а на возі на подвірі трупа Марії Шафецінської, свояченки господаря, та Яна Шафецінського. Устійнено, що Весоловський, убивши трох членів своєї родини, скінчив самогубством, кинувшись під потяг. Причиною жахливої трагедії були маєткові непорозуміння.

ЛЬОКАЙ З АМБАСАДИ ВИПИВАВ НАЙЛІПШІ НАПИТКИ.

Інтендант американської амбасади у Варшаві завважив, що запаси нагромаджених у пивницях та в коморах будинку амбасади ріжного роду присмаків та напитків на очах зменшаються. Стали дошукуватися причини того явища, й схопили льокая амбасади, Шимелевича, що частенько заходив до агаданих комор і пивниць та зїдав кавяри й ананаси, а попивав лікерами й шампанами. Ще й виносив це все під сурдутом для родини та знайомих. Справа опинилася в суді, а цей засудив Шимелевича на 6 місяців безоглядної вязниці.

КАТАСТРОФАЛЬНІ НАСЛІДКИ ЗЕМЛЕТРУСУ НА ФОРМОЗІ

ТОКІО (Японія). — Острів Формозу, відомий з чудової природи і земних багатств, а разом з тим і з нужди населення, навістив знову страшний землетрус. У 1906 р. подібний землетрус потягнув за собою 1,228 осіб убитих і 2,329 ранених, а тепер нараховано досі 2,471 осіб убитих і 5,662 ранених. Оті числа неповні й можна сподіватися, що вони будуть іще далеко більші. Є цілком знищених 6,671 домів і ушкоджених 8,802. Матеріяльну шкоду годі покищо обчислити. Якщо йде про знищені доми то шкода буде невелика, бо більшість їх це звичайні нужденні ліпянки. По містах буде шкода більша.

Ратунку потребують принаймні 250,000 осіб, бо стільки є бездомних. Червоний Хрест розпочав негайно допомогову акцію; те саме зробив уряд. Але того всього замало. Найгірше є з покаліченими. Ті лежать по дорогах і кричать з болю та благають ратунку.

Населення Формози є на 80% китайське. І воно найбільше потерпіло. Править островом японський намісник. Назва „Формоза" означає „чудовий". Надали островови ту назву португальські мореплавці, що перші доїхали до острова й були очаровані чудесами природи. Японія використовує Формозу головно з економічного боку, експортуючи з неї камфору. Набула вона цей острів від Китаю в 1895 р. по китайсько-японській війні.

12,000,000 ГОЛОДУЮЧИХ У КИТАЮ.

НАНКІНҐ (Китай). — Посуха, внутрішні міжусобиці, а головно наїзди большевицьких військових загонів довели цілі провінції Китаю до цілковитої руїни. У вісьмох провінціях є голод і сотки тисяч людей не бачать іншої поживи крім кори з дерев і ростинних корінів. Найбільше голодує провінція Гюнан, бо там комуністична армія найдовше бушувала. Доходить до цього, що голодуючий батько продає свою 18-літню дочку за $2. В цілім Китаю нараховують тепер 12 міліонів голодуючих.

ЗВЕРНУЛИ ПЕРШУ УВАГУ НА ЗЕМЛЮ.

БЕРЛІН. — Американський кореспондент, що обїжджає Німеччину, твердить, що Німеччина завжди була відома зі своєї чистоти, порядку і дисципліни. Але те, що можна тепер бачити, переходить усі сподівання. Села виглядають як зеркала. Дороги всюди виправлені. А вже земля то так справлена і використана, що прямо не видно навіть малого горбочка як неужитку. Ніде нема ніяких плотів ні дерев на межах. Все це усунене, щоб не кидало ніни й не зменшувало плодючости землі. Використано кождий клаптик землі. Висушено всі мочари, справлено всі неужитки. А у всім тім видно руку нацистичного уряду. До цієї праці втягнено теж пів міліона молоді. Все те має на цілі зробити Німеччину самовистарчальною під господарським оглядом. Німці памятають, що вони програли світову війну через брак хліборобських продуктів. Це вже більше не повториться. До нової війни піде Німеччина далеко краще підготовленою під господарським оглядом, ніж це було за монархії.

ЗАБИВ ФРАНЦІЇ ЦВЯХА В ГОЛОВУ.

ПАРИЖ. — Французи поділені в думках щодо союза з Росією. Навіть уряд не є одної думки. Совєти хочуть дістати запевнення, що Франція піде їм з допомогою відразу без надуми в кождім випадку, як тільки вони попадуть у военний конфлікт. Та Франція хоче застерегти собі в такім випадку час до надуми. Через ту розбіжність думок не йде тепер так гладко з совєтсько-французьким союзом, як воно спершу заповідалося. Справа тепер ще погіршилася, бо з боку Гітлера пороблено кроки, з яких виходить, що він готов наново переговорювати з Францією. Оте вже цілком збило Французів з пантелику.

ЗА НАЦІОНАЛЬНУ ЦЕРКВУ.

БЕРЛІН. — Нацисти далі продовжують таку церковну політику, яка толерує спроби відродження давнього німецького поганства, а заразом змагає створити одну національну німецьку церкву, яка обєднувалаб протестантів і католиків.

НЕ ЗНАТИ, ЯКА Є ПРАВДА.

ПАРИЖ. — Французький кореспондент твердить, що Німеччина заключила з Польщею тайний військовий договір, підписаний 25-го лютого 1934. року. Тим договором зобовязались обидві держави підпирати себе військово, економічно й фінансово. Та урядово заперечують існування цього договору як з Варшави так і з Берліна.

КОМУНІСТИ ПРОТИ НАЦІСТІВ.

МОСКВА. — „Правда" проголошує відозви комуністичних партій з Німеччини, Франції, Великої Британії, Польщі, Італії, Чехословаччини, Бельгії, Австрії, Угорщини і Литви. В тих відозвах взивається робітників світа задемонструвати 1-го травня проти німецьких нацистів і заповісти, що робітництво світа дасть допомогу Совєтам, якби їх хто нарушив.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЕПОХАЛЬНА УХВАЛА

Коли палата послів федерального конгресу збиралася в пятницю голосувати над проєктом про суспільне забезпечення, один конгресмен, голова комітету для приходів, заявив, що цей закон відай буде одною з найдальше сягаючих законодатних постанов, які американський конгрес колинебудь буде розважати. Хоча це виглядає на звичайну пусту похвалу з боку захопленого прихильника цього проєкту, то всетаки цим разом треба признати слушність захопленим словам. Коли проєкт суспільного забезпечення стане справді законом, він перейде в історію американського суспільного законодавства як один з найбільших кроків на дорозі Америки до поступу.

Що правда, законопроєкт далекий від того, щоб він міг задоволити широкі круги населення, передовсім того, що з нього має користати. Проєкт має на цілі завести забезпечення людей від двох найбільших суспільних нещасть у капіталістичній добі, а саме: нещастя безробіття та нещастя незабезпеченої старости. Забезпечення, які він обіцює проти цих лих, далекі від цього, щоби справді дати серіозну заряду. Навіть хочби закон в остаточній формі прибільшив удвоє ці забезпечення, які тепер ухвалено в палаті послів, то навіть тоді ці забезпечення не будуть вистарчати на те, щоби безробітному або старому робітникові дати гідний прожиток.

Одначе, не дивлячися на величезні недостачі проєкту, його всетаки треба вважати епохальною ухвалою. Він зриває зі старим розумінням обовязків зромадянства, що вмивало зовсім руки від усякої відповідальности за додробут приватних горожан, що складало всю відповідальність за забезпечення на старість і безробіття на самого робітника. Хоч яке невистарчальне забезпечення заведе новий закон, то всетаки він заведе у життя вперше засаду, що за прожиток робітників підчас безробіття й старости відповідає ціла суспільність, а уряд, як виконавчий орган суспільности, має обовязок збирати фонди на забезпечення робітників на старість і безробіття.

Запомога, яку дає перший закон у цьому напрямі, невистарчальна. Інакше ледви чи й бути могло, коли зважити, що ще два-три роки тому самі американські робітники з кпинами говорили про потребу якоїнебудь асекурації на безробіття. Великий перелом у настроях американського громадянства взагалі, а робітництва спеціяльно, показує, що проєкт суспільного забезпечення це тільки початковий крок, що за ним підуть інші закони в цьому самому напрямі.

О. Сновида.

СУМЕРК ЛІҐИ НАЦІЙ

Німеччина поставила Іденови й Саймонови умову: або Франція відкличе свою скаргу до Ліґи Націй за односторонне зірвання версайського договору Німеччиною, або Німеччина до Ліґи Націй не вернеться. А на цім повороті Анґлії дуже залежить.

Як це пишу, ще не відомо, чим ця справа скінчиться. Але одно з двох: або Франція відкличе свою скаргу, або не відкличе. В обидвох випадках **це буде величезний удар по повазі Ліґи,** бо Німеччина не піддасться. Ця повага з кождим днем зменшуеться. На початку минулого року здавалося, що підсилений трохи престіж Ліґи зачинає поправлятись. Росія ввійшла до Ліґи, Злучені Держави Америки до Міжнародного Бюра Праці, в справі Сари вдалося теж Лізі щось зробити, таксамо як і в конфлікті між Югославією й Угорщиною.

Але рік 1935 приніс знову низку ударів для тої установи, яку вправді покликав до життя Американець Вилсон, але до якої Америка не приступила. Насамперед американський сенат відкинув внесок про приступлення Америки до Міжнародного Трибуналу Справедливости в Газі, що зробило евентуальне приступлення Америки до Ліґи ще більш ілюзоричним. Таксамо ілюзією показалося приступлення до Ліґи Бразилії. В справі Чака Лізі абсолютно нічого зробити не вдалось. І Чіле, і Уруґвай, і Арґентина висловилися проти інтервенції Ліґи. Але найстрашніший удар, якого в останніх часах зазнала Ліґа, це був удар, що його спричинила справа Абісинії. При перших дипльоматичних наступах Італії Абісинія звернулася зі своїм SOS до Ліґи Націй. Але Ліґа порадила їй не настоювати на розгляд своєї справи.... Абісинія повторила свою просьбу і знов безвислідно: міродатні круги Ліґи роблять усе від них залежне, щоб не допустити під дискусію Ліґи італійсько - абісинського конфлікту. Нарешті декрет Гітлера 16-го березня. §164 версайського трактату накладає на Раду Ліґи догляд над розброєнням Німеччини. Але і в цій справі Ліґа мовчала. І коли Франція зажадала, щоб справа, якої догляд поручено трактатом Лізі, таки прийшла під її обговорення, заціказлені сторони знов роблять усе можливе, щоб справу відтягнути...

Тепер справа представляеться так: серед великих держав Америка, Німеччина і Японія до Ліґи не належать і кожна робить, що їй хочеться. Ясна річ, що коли ці три держави і надалі лишаться поза Ліґою, то роля останньої зведеться на ніщо.

Не для самої історії навів я цей перегляд. Для чого іншого: щоби показати, від яких чинників залежить успіх якоїсь міжнародньої акції, а від яких ні. У нас завше перецінюють всякі угодові, двосторонні спроби рішення якоїсь справи. У нас причину всіх невдач нашої політики, навіть збройної, схильні добачувати в тім, що ми не мали приятелів там або сям, серед сильних світа цього: серед антанти, серед Драйбунду, в „світовій опінії", серед світового жидівства і нарешті, в Лізі Націй...

Наївне говорення. Америка не стала слабшою через те, що не ввійшла до Ліґи. Японія нічого не втратила, що, не зважаючи на жадання Ліґи і проти тих жадань, повела свою політику експанзії на Далекому Сході. Німеччина нічого не втратила, відколи взялася по свому розвязувати свої проблеми, не зважаючи на версайський договір. Навпаки, бачимо, що якраз з тими державами, які досить сильні, щоби позволити собі на самовільне доходження своїх прав, найбільше числяться навіть пошкодані...

Так, скажуть, але на це можуть позволити собі сильні. А слабі? Передовсім Німеччина, напр., була слаба, але стала сильною. А щодо слабих, які не хочуть або не вміють стати сильними, їм оборона Ліґи не поможе... Що помогла вона Абісинії? Що помогла вона Китаеви? Що помогла вона Росії в її конфлікті з Японією?

Прокляттям нашої політичної думки було: запобігання ласки сильних і іґнорування фактів, невміння витягати з них науки. Хай ця вязанка фактів причиниться бодай до частинного отверезіння нашої думки: здобуває свої права той, хто має відвагу стати сильним. Лише той!

ПРИГАДКА ВІДДІЛОВИМ УРЯДНИКАМ

Ще є багато відділів, які ще досі не надіслали виповнених квестіонарів, потрібних для списання історії цих відділів у Пропамятний Книзі У. Н. Союза. Просимо подбати, щоб цей обовязок був негайно сповнений, а квестіонарі вислані до „Свободи" найдальше до кінця квітня б. р. Проволока спиняє працю в тім напрямі.

Просимо також зголошувати замовлення на місце для фотоґрафій, бо вже тепер треба знати, скільки на це треба місця в книжці. Пізніші зголошення не будуть могти бути узглядненні.

МАТЕРИ Й ДОЧКИ

Традиційний, старий мов світ, конфлікт між батьками і дітьми, між старим і молодим поколінням, був продовж цілої історії людства в дійсності тільки конфліктом між батьками і синами. Життя жінок плило надто супокійно, хотілось би сказати: веґетативно, щоб в ньому могло бути місце на ідеольоґічні розходження і психольоґічні непорозуміння між двома ґенераціями. Бували очевидно непорозуміння і розходження між матерями і дочками, але тільки в рамцях окремих родин; вони не мали характеру конфлікту між двома поколіннями, не мали познак **суспільного явища.**

Щойно жіночий рух викликав цю нову, незнану минулим століттям, прірву між старим і молодим **жіночим** поколінням. І ось за останніх пятьдесять літ цей конфлікт між матерями і дочками повторяється в гострій формі вже вдруге. Перший раз він загострився тоді, коли дочки покинули батьківський дім, залишили стревожені їхнім бунтом матери і — наперекір усім — пішли в широкий світ шукати власної долі. Другий раз він відбувається тепер, на наших таки очах, коли молоде жіноцтво з легковаженням відвертається від досягнень матерей, що промостили молоді шлях до гідного людини життя, та заперечує свій звязок із жіночим рухом, немов зайвий для себе баляст.

Одначе винувати за цей останній роздор тільки саму молодь — не було би справедливо. Щоби зрозуміти як слід усі задразнення, треба устійнити відповідальність за конфлікт також старшого покоління, а передовсім треба взяти під увагу всі обєктивні обставини, які спричинюють інший психічний підхід молоді до життєвих проблєм, ніж він є в матерей.

Нема сумніву, що суть сучасної ворожнечі між дочками і матерями лежить у зовсім інших, **основно змінених умовинах,** у яких доводиться жити і працювати двом наступаючим по собі жіночим ґенераціям. Чи треба пригадувати, яку велиданську еволюцію перебуло жіноцтво — головно середньої верстви — в останніх десятках літ? Чи маємо описувати, яким розмірно вузьким і супокійним річищем плило життя нашого жіноцтва ще з кінцем минулого століття, який епохальний переворот відбувся в житті теперішньої ґенерації і серед яких засадничо інших обставин виростає і входить у світ нове жіноче покоління? Чиж дивниця, що епохальні зміни викликають напруження, непорозуміння і конфлікти?

Те, що для одної жіночої ґенерації здавалося бути ціллю, змагань, для другої стало пройденим етапом, — що для одної було гаслом, те для другої стало буденним явищем, стало насущним хлібом її життя. А насущний хліб ніколи не був і не може бути ідеалом для молоді. Ріжниця між відношенням старшого і молодшого покоління до ідей жіночого руху — це ріжниця між палкою вірою піонірів і неофітів та — з другого боку — вірою пересічної, сірої маси наслідників.

На нашому терені цей розділ між двома жіночими поколіннями поглиблюють іще **політичні умовини.** Молодь переживає національну траґедію без порівнання болючіше, ніж ті, яких життя привчило ходити в ярмі. І тому вона реаґуе інакше на події дня, тому вона не хоче й чути про ніякий „фемінізм", який в її розумінні перечить українській національній ідеї.

Але що молодь могла виробити собі такі недокладні, такі фальшиві поняття про завдання і цілі жіночого руху, зокрема українського — це вже виключно вина старшої ґенерації.

Бо що зробили в нас „матери" для оформлення ідеольоґічного облича українського жіночого руху, для зясування й обґрунтування його „вірую", що зробили вони для приєднання до його ідей своїх наслідниць? Розуміла як слід вагу цієї справи Наталія Кобринська — глибокий ідеольоґ, невтомна пропаґандистка та їдка полемістка в одній особі. Але Кобринська була в українському світі тільки блискучим винятком. Крім неї й після неї занедбано в нас вповні справу розроблення і поширення ідеольоґії українського жіночого руху, якого теоретичні основи лишилися далеко позаду його орґанізаційних досягнень. За занедбання цієї справи приходиться тепер „матерям" платити ріжними неприємними, а то й болючими непорозуміннями, які виникають між ними і „дочками". „Матери" мусять мати відвагу сказати собі, що забагато намножилося цих непорозумінь у справі фемінізму в українському громадянстві, щоби відповідальність за них, відповідальність за звуження і скривлення поняття „жіночий рух" не йшла на їхній рахунок.

Одначе істотним і ріщаючим для оцінки справжнього відношення молоді до жіночого руху є **не те, що ця молодь про жіночий рух говорить, а те, що вона робить.** Ступінь духової самостійности й активности молодого жіноцтва, його життездатність і почуття відповідальности — ось найважніші критерії для осуду, чи воно стоїть на ґрунті ідей жіночого руху, чи ні. Нічого не поможуть феміністичні фрази, нічого не вдіє приналежність до жіночої орґанізації, коли одиниця своєю поведінкою, своїм підходом до життєвих справ заперечує ідеї жіночого руху. І навпаки: нехай, що якась жінка відрікається **на словах** жіночого руху; нехай, що вона заявляє при кожній нагоді: „я не є феміністка", — коли вона своїм життям стверджує щось інше, тоді на її словесні заяви не можна дивитись інакше, як на ґротескові непорозуміння. Для дальшого розвитку жіночого руху питання внутрішньої залежности жінки, її творча спроможність, її особистий авторитет і вплив цього авторитету на оточення, а вкінці її взязок зі світом обективних, понадособистих цінностей, зокрема звязок із життям нації, це речі куди важніші, ніж число членів жіночої орґанізації або зміна існуючих законів по лінії домагань фемінізму.

Одначе не можна сказати, щоби „ґротескові непорозуміння", про які вище була згадка, були явищем бажаним. Вони не бажані, а то й смішні. Не є здоровим явищем, коли жіноча молодь відпекується своєї приналежности до жіночого руху просто тому, бо вона не знає, що це є жіночий рух. Молодь повинна розуміти, що тільки під цею умовою зроблені попередньою ґенерацією досягнення стають власністю наступаючої, коли ця нова ґенерація їх собі психічно присвоює, внутрішньо їх переживає, **свідомо** їх потверджує. І тому не вистачає реалізувати в практиці постуляти жіночого руху; **треба теж свідомо їх визнавати.** Бо коли нема цього свідомого позитивного відношення до ідеольоґії жіночого руху, тоді заходить небезпека, що при першому подуві реакції молоде жіноцтво здасть добуті попередницями позиції, — як бачимо це тепер у Німеччині.

Як виявляється розходження між ґенераціями на терені Союзу Українок, до цеї теми повернемося ще в окремій статті. — („Жінка").

М. Р.

СОВЄТСЬКИЙ МІЛІТАРИЗМ

(9)

До лютого 1935 р., де він став знову членом викон. комітету Совєтів, це був його одинокий державний уряд. Рада стала найвищим совєтським урядом. Вона є мозком загальної мобілізації, в стадії якої находиться совєтська держава від часу, як большевики взялись за плянову розбудову господарки.

Сторожі перед індустріяльними установами.

Хто мав нагоду приглянутись новим великим індустрійним установам в Совєтах, той напевно помітив, що не лише при вході до заводу і приміщеннях управи їх стоять військові сторожі, але що й кожна галя чи склад зокрема мають таку сторожу та що в заводі є окрема командантура, яка дбає за вдержання порядку, а дальше, що кождий завод має ще окремий тайний відділ, від якого чужинця стараються держати здалека. Це відноситься таксамо до фабрики виробу швальних машин, як і заводу для виробу тракторів чи текстильної фабрики, не згадуючи вже про машинобудівельні заводи. Є багато примірів того, що замовлення на спеціяльні машини на чужині йшли в більшости тоді, коли дана машина була менше чи більше підхожа до фабрикації якогось військового артикулу. Моделі вибирано так, щоб машина була спроможна фабрикувати військові річи, хоч нераз така машина не була в спромозі давати добрі артикули, потрібні в цивільному житті. Манія величности в большевиків доходила до абсурду і ставала темою насмішок в чужинних фахових кругах, бо большевики все жадали найновіше, наймодерніше і найдорожче, нераз навіть таке, яке ще не було взагалі випробуване, чи воно здібне щось робити, чи ні. Йде головно про машини.

Нема застарілих заводів.

Совєтська індустрія має нині над заграничною ту переваґу, що вона має можливо найновіші технічні досяги останнього часу і їх використовує. Вона не потребує мучитись зі старими машинами, ще не зовсім використаними і замортизованими. В першій мірі при цьому думали вони про машини як засоби для військової продукції. Про розположення індустрійних центрів рішали стратеґічні міркування. Тепер вже можна виказати, що будова індустрійного центру за Уралом не була предвиджена в пятилітці, але її проведено незалежно від того з огляду на те, що заходила небезпека, що база сирівців в полудневій частині держави (Україна) та заводи для перерібки тих сирівців коло Ленінґраду та в середній Московщині не є досить безпечні перед наступом з заходу.

Зрештою совєтський Союз є нині одинокою державою в Европі, яка має змогу закрити перед летунськими нападами сучасної летунської техніки свої важніші военно-продукційні центри. Жадна інша держава не має такого простору, який би йому дозволив розбудувати военну індустрію в глибині кількох тисяч кільометрів від границь.

V. Що бракує большевикам до повної военної готовости.

Москва в березні 1935.

Від 1. березня іменовано секретаря центрального комітету компартії, Кагановича, найміцнішого по Сталіні мужа в Совєтах і Сталінового довіреного, члена політбюра та провідника московської партійної орґанізації, народнім комісаром комунікації. При тому він задержав за собою всі партійні уряди за винятком останнього. Адміністративно-технічно йде тут про дуже далекосяглу справу. Персональна унія між одним з найвищих партійних урядів та становищем комісара комунікації все досі оминалась. Що ту засаду зломано, то це вказує на важність такого іменування.

Під військово-політичним оглядом іде тут про дуже важну справу. Каганович не є тим чоловіком, який би позволив висунути себе на одно визначне становище, щоб там лише поломати собі ноги, як це було з багатьома його попередниками. Коли тепер большевики взялись за комунікаційне діло, бо лиш так треба розуміти іменування Кагановича, то це значить, що вони взялись серіозно за направу одинокого серіозного чинника военного значіння. Большевики по части свідомо, а по части тому, що перецінювали свої здібности, занедбували транспортове діло. Вони взялись були за розбудову індустрії, при чому припускали, що залізничний матеріял і орґанізація будуть в стані видержати в старому стані так довго, доки не буде змоги власними силами комунікацію краще розбудувати. Праця була дуже тяжка, але совєтський уряд думає, що він її поконав, як хотів. Тепер лише треба слідкувати, який напрям комунікаційної політики візьме Каганович.

Поржавілі залізниці.

Цілком поржавілі і зужиті до останку залізничі шини та ввесь рухомий залізничий матеріял вимагали повної віднови. Недосконало розбудована залізнича сітка вимагала доповнення. Величезні розміри держави та віддаль від сходу до заходу 15,000 кільометрів, яяк також 31,000 кільометрів границь, які треба боронити, вимагали великого вкладу в них гроша й енерґії. Потрібний для виконання роботи, необхідної під військовим оглядом, час може виносити два або й чотири роки. Треба одначе сказати, що поставлена большевиками ціль може бути осягнена в предвидженому часі. Уважний глядач всіх совєтських військових підготовок міг так довго вірити в совєтські миролюбні запевнення, як довго большевики не дбали серіозно за найважніші фактори свого озброєння. Він міг у це вірити не зважаючи на те, що деякі познаки назовні промовляли проти того. Але ця віра тепер зовсім зникає, коли большевики взялися за направу останнього военно важного фактора, комунікації.

Военна готовість.

Передумовою военної готовости якоїсь держави є сирівці і военна індустрія, засоби оборони і людський резервуар, харчова база і транспорт, добра воля і віра в себе та вкінці гроші і провід. Чи будуча війна буде війною зачіпною чи оборонною, про це, за маркситськими поглядами, рішає політика від випадку до випадку.

(Кінець буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

С. Г., секр. тов. Єдність, Филаделфія, Па. — Вашу резолюцію з програмою дуже радо помістимо, якщо в програмі буде не тільки поміч нашим братам у боротьбі проти польського режіму, але теж поміч нашим братам на Україні під Совєтами в їхній боротьбі з червоною Москвою. Інакше годі нам писати про Український Робітничий Конґрес, якого думку Ви підносите у звязку з Союзом У. Р. О. Ми є за боротьбу з усіми окупантами українських земель. А тимсамим мусить бути в програмі Українського Робітничого Конґресу і боротьба українського робітництва з тою Москвою, що голодом винищує міліони наших селян і робітників на Україні під Совєтами.

О. Е. М., Клівленд, О. — Прийшло запізно.

Бруклин, Н. Й. — До звіту про Шевченківське свято додаемо, що молодий скрипак В. Галась відограв три пісні з великим артизмом.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

НІМЕЧЧИНА МАЄ ДВІ ПРЕСИ.

„Німецька преса", „офіціяльний орган ґазетярського фаху, видаваний німецьким міністерством пропаґанди, проявляє зденервування зприводу великого поширення в Німеччині так званої „неписаної ґазети".

Мовляв, від якогось часу німецькі читачі ґазет перестали покладатися на ґазети як на одиноке, або хочби головне жерело відомостей про біжучі події, а замісць цього стали передавати собі вістки з уст до уст. Через те вплив ґазет сильно ослаб. Ґазетам не вірять.

Відколи Німець перестав вірити своїм ґазетам, відколи він почув, що ґазета не віддає всього руху життя, він почав шукати доповнення того, чого йому не давала ґазета. Він став надслухувати, що люди говорять. Пішла в рух „неписана ґазета".

КРОК УПЕРЕД?

На перший погляд ока може виглядати, що це певна поправка до невідрадного стану. Нема в ґазетах усього, чого читач у ґазеті сподівається знайти, то читач шукає доповнення ґазети вістками, схопленими з уст.

Та коли ближче застановитися над справами та порівнати вартість написаного з вартістю сказаного, переповідженого, то відразу почнемо сумніватися, чи зроблено тут поступ.

Коли вістка написана чорним на білому, то вона наче утверджена. Ми знаємо докладно, що вона каже. У ній факти стоять ясно. Як нам на цьому залежить, то ми знаємо, що нам треба приймати, а зглядно, що нам треба відкидати. Ми знаємо, куди нам з тим удаватися.

Зосім інакше з „літаючою ґазетою". Як властиво виглядала вістка в першій „редакції", себто свідка, що бачив подію, ми не знаємо. Ми не знаємо, через скільки уст вона перейшла, й що кождий з переповідачів до неї додав, а що від неї відняв. Як хочемо справити вістку, то не потребуємо багато працювати: ми просто пускаємо її далі в зміненій формі. Ось через це така „говоряча ґазета" це не поправка до преси. Це крок назад. Це признака занепаду чесного ґазетярства. Це занепад чесного розношення фактів у громадянстві.

КРАЙНОСТИ ЗБЛИЖАЮТЬСЯ.

Факт, що того роду „говоряча преса" сильно поширена теж у Росії, показує, звідки береться „говоряча преса".

Вона є видно признакою обмеження свободи преси. Де ґазети перестали служити публиці, а почали служити урядови та урядовій пропаґанді, там люди почали послугуватися „говорячою пресою".

САТИРА „ГОВОРЯЧОЇ ПРЕСИ".

Ця „говоряча преса" в Росії має не тільки свої поважні видання, але й свої сатиричні „ґазети". Урядові ґазети нападають на ворогів уряду, а „говоряча преса" нападає безпощадно на уряд.

Большевицькі ґазети, наприклад, пишуть про велику популярність Сталіна, а по всій Росії ходить вістка, що один робітник витяг з води потопаючого чоловіка, а коли вирятуваний сказав, що він Сталін, диктатор Росії, то робітник просив Сталіна, щоби за вирятування йому життя зробив йому одну ласку: щоб не казав нікому, що він вирятував життя Сталінови...

Так і в Німеччині. Ґазети кажуть, що парлямент спалили большевицькі заговірники, а по Німеччині кружляє вістка, що коли міністрови пропаґанди донесли, що парлямент горить, він поглянув на годинник і сказав: „Що? Так скоро?"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ КОЛИ ПРОЗРІЮТЬ?

Коли в початках 1919 р. червона Москва прислала свойого представника, С. А. К. Мартенса, до Злучених Держав, Чічерін, комісар заграничних справ, проголосив таке: „Нехай це буде відомо, що **російський** горожанин, Людвіґ К. Александер Карл Мартенс, що проживає в Злучених Державах Америки, є назначений представником народнього комісаріяту заграничних справ в Злучених Державах". Повищий документ був підписаний Чічеріном та Ф. Шенкіном.

Поміж першими ґратуляціями Мартен, представник зненавидженого царства комуністів, одержав і чолобитну телеґраму від... „Української Федерації Соціялістичної Партії" з Пасейку, Н. Дж., від „Російського Відділу Американської Соціялістичної Партії", та від „Відродженої Польської Партії Побіди Народу", також з Пасейку.

Телеґрама була уложена й виписана секретарями вище наведених партій. У ній читаємо таке:

„На надзвичайних зборах трох відділів, що відбулися 31. березня (1919 р. — Ф. Л.) у відділовім клюбі під ч. 118 3-та вулиця, постановлено вислати Тобі, яко представникови **Російської Республики** в Злучених Держав Америки, отсей привіт:

„Ми, члени трох відділів, у присутности людей і членів, витаємо Тебе, Товаришу Л. С. А. К. Мартенс, яко першого представника **Російської** Соціялістичної Федеративної Републики. Ми бажаємо Тобі скорих успіхів у праці для добра **Російської** Републики".

В дальшім тягу телеґрами говорилося про старання навязати правильні зносини з американським урядом та про працю над відкликанням антантських військ з Росії.

Телеґраму підписали: М Доресевін, секретар Російського Відділу; Й. Костек, секретар Польського Відділу; Т. Табак, секретар Українського Відділу.

Так витали разом, спільно, наші яничари Мартенса.

Товариш Мартенс працював так, як сказано в телеґрамі — „для добра **Російської** Републики". Ось приклад: У своїй ноті до італійського амбасадора у Вашинґтоні, барона К. Романо Аввезана, який спільно з американським урядом домагався права самоозначення народів зпід московського ярма, він 4. жовтня 1920 р. писав:

„...Одиноке право до самоозначення народів бувшої царської Росії ми признаємо Польщі, Фінляндії та Вірменії. Домагання цих народів стати незалежними є **леґальне, тому, що ці території були здобуті силою й прилучені до Росії,** й тому їхнє відлучення не нарушує територіяльної суверенности Росії. Містер Колбі, секретар стейту, мусить собі уявити, що інші народи царської Росії **не були здобуті силою, й тому аспірації** Грузинів, Азербейджанців, Литовців, Лотишів, Естонців і **Українців стати незалежними у формі відлучення, або навіть у федерації з Росією, є нелеґальні"!**

Чи може бути краща відплата за чолобитну телеґраму нашим яничарам? Наші червоні крикуни ніяк не спосібні зрозуміти, що вони є такіж люди як і їхні московські пани комуністи, яким вони так вірно служили і служать.

Поминувши факт, що акція Мартенса і йому подібних представників вже належить до історії, багато ще можна з неї навчитися. Бо історія вчить. Коли наші червоні загорільці не бачили тоді (в 1919 році), що Мартенс фальшує історичні події, що, мовляв, „Українці не були прилучені силою до Росії й тому їхні аспірації до незалежности є нелеґальні", хай же прозріють хоч тепер, по 15 роках, і побачать, що товариш Мартенс виразно писав у своїй ноті, що „навіть **федерація** України з Росією є **нелеґальна"**. Значиться, Мартенс — як і всі Москалі — є за „едину і неділиму".

І не дивно, ро Мартенс так писав. Москва доказала перед цілим світом свій самолюбний націоналізм у формі комунізму. Численні розстріли Українців, висилка на Сибір, нищення наших національних інституцій — і врешті смерть шістьох міліонів Українців від планованого голоду — ясно доказують московську фільософію нищення всього, що українське. Про це ми знаємо, і світ довідався про все, але коли вже нарешті наші яничари — комуністи, московські підхвостні — це зрозуміють?!

Федір Луців,
Дубюк, Айова.

СТАНОВИЩЕ ЗАГРАНИЧНОГО КОРЕСПОНДЕНТА.

Тяжке має завдання ґазетяр у такому краю, коли він справді хоче писати правду, але й незавидне положення заграничного ґазетяра.

Жінка відомого американського письменника Синклера Луиса, що ще далі працює в ґазетах під своїм назвищем як панна Томсон, говорила на зїзді американських редакторів у Вашинґтоні: „Такий репортер, що пробує знайти, що справді діється в Німеччині, мусить стати немовби неофіціяльним шпигуном або приватним детективом. Його робота повна пригод, що більше напружує, але й менше достойна".

Та, не дивлячися на ці труднощі, каже панна Томсон, американські ґазетярі в Німеччині таки вспіли дати образ Німеччини, напричуд вірний і чесний.

Цікаво, що вона сказала би про образ Америки, який виходить з американських ґазет Чи дають американські ґазети вірний образ свого рідного краю?

КНИЖКА ТУРЯНСЬКОГО ПОЯВИТЬСЯ В ТРАВНІ.

Завідувач видавництва **"Empire Books"** у Ню Йорку повідомляє, що повість Осипа Турянського „Поза межами болю'' появиться в анґлійськім перекладі в половині травня б. р. під заголовком **"Lost Shadows."**

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 9-го квітня померла **Павлина Шевчук,** члениця українського товариства „Запорозька Січ'', від. 325 У. Н. Союза в Бруклині, Н. Й.

Покійна померла в шпаталі на грудну недугу, проживши 37 років. До У. Н. Союза належала від 1926 р. Оставила двоє дорослих дітей і мужа, членів У. Н. Союза.

Бл. п. Павлина Шевчук походила з села Лежанівки, повіт Скалат, Галичина.

Похорон відбувся дня 12-го квітня при участи більшого числа людей. Попрощав покійну парох о. А. Лотович.

Муж покійної Григорій і діти, Марія й Іван, щиро дякують Товариству за допомогу і У. Н. Союзови за скоре виплачення посмертного. А всім тим, що прибули з далеких околиць, як Менвил, Р. Ай., і з близьких, щоб віддати Покійній останню прислугу — щире спасибіг.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

До відділів У. Н. Союза, українських парохій, братств, горожанських клюбів, жіночих товариств та взагалі до всіх українських орґанізацій у Дітройті й околиці.

Від імени Комітету Свята відслонення бюсту Т. Шевченка в дітройтському музею прохаємо згадані вище орґанізації до громадянської участи у святі.

З огляду на те, що в Дітройті є так багато товариств, Комітетови трудно з усіми на місці порозумітися. Тому саме Комітет відноситься до них через українську пресу.

Перше всього прохаємо на цей великий день не назначувати інших імпрез. Свято відслонення бюсту є загально-народнім святом. Хай цей день буде тим у якім ми всі громадно зійдемось віддати честь і шану найкращому синови України. В цім дні ми маємо показати Американцям не своє зло, не свою розбіжність у громадському житті, котра, як ґанґрина, точить наш національний орґанізм, а маємо показати нашу кращу частину: людську і культурну. Ми маємо виступити як нащадки старого, славного й культурного народу, як обєднані духом наших великих і заслужених борців за поступ і волю.

В громадському житті один робить одно, другий друге. Завдяки щирій праці гуртка працівників при хорі „Думка" матимемо в Дітройті великий твір великого сина України: Олександра Архипенка. Цей гурток людей, чи це товариство, зробили тільки свою частину громадської праці, себто цеї праці, з якої твориться національна культура, національне життя. Деб ми не були, чи в батьківщині, чи в чужині, чи на волі, чи в неволі, працюймо одинично, працюймо громадно, але завжди для добра нашої культури, для України, бо праця навіть одного тільки гуртка чи особи, це частина загальної праці.

Вище згадане святочне відслонення бюсту відбудеться в неділю, дня 12-го травня, 3-та година пополудні, в салі Дітройтського Музею „Дітройт Арт Інститут" при Вудвард Евеню.

Товариства, що бажалиб від себе зложити цвіти під бюст Шевченка, хай будуть ласкаві на лентах чи картках дати написи назв своїх товариств. Пишу про цвіти тому, що вважаю це за культурний спосіб віддання пошани таким ґенієм, як Тарас Шевченко. Вступ на салю буде вільний, бо цю величаву салю Дирекція Музею дає нам безплатно.

Думаємо, що це є обовязком кождого українського громадянина інформувати тепер Американців і інші народности про це свято та прохати їх взяти в нім участь.

За Комітет:

Теодор Зарембський.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за скоре виплачення мені посмертного по моїм чоловіку Івані Довгуні. Також дякую місцевим урядникам і членам тов. Дністер, від. 310 У. Н. Союза, і всім громадянам з Бруклина й околиці, що взяли участь у похороні і віддали останню прислугу покійному.

Катерина Довгун, вдова;
Анна, Марія, Ілія, діти.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

УКРАЇНСЬКЕ РІЗЬБАРСТВО

Відомий український ґрафік **Павло Ковжун** мав у Львові дня 23-го березня б. р. виклад на тему **„Українське Різьбарство".** В „Ділі" знаходимо ось таке передання думок прелеґента:

На українських землях знаходять різьбарські твори ще з доби так званого неоліту, себто за багато віків до початків появи українського народу. Невеличкі фіґурки з тих часів уже нагадують одяги людей з тої землі. За грецьких часів появляютсья твори з самої Греції і виконані на українських землях. Чудові плоскорізьби з життя наших предків-Скитів катож дали нам зрозуміння мистецва тих часів, як і загадкові камяні „баби". У добі, коли зявляється на арені історії український нарід з поганською релігією, різьбарство проявляється в ідолах, більших і менших статуях, що зображують тих богів. Коли наш нарід приняв христіянство, наступає нова ера в українському різьбарстві. Цей, так званий візантійсько-романський період, полишив нам чимало творів світового значіння.

Далі, українська скульптура розвивається паралельно з західньо-европейською — хоч з незначним запізненням. Чергуються — ґотик, ренесанс, барок, рококо, ампір. Твори українських майстрів тих часів мають своєрідний, питомий нашій мистецькій вдачі характер, себто набирають особливших українських прикмет. Наймогутніше українське різьбарство розвинулося в часах бароку, знане під назвою „козацький барок". Це були часи вільного українського життя.

Клясична доба українського різьбарства видала трох блискучих майстрів — Матроса, Козловського і Клименка, що мусіли головно працювати на чужині. Нові часи приносять і нове різьбарство. Приходить натуралізм і доба романтики. Пармель Забіла, Михайло Микешин, медалієр Петро Стадницький, Евген Іленко, перша українська різьбарка Віра Беспальчева та Рашевський опрацьовують український сюжет. Немов завершенням творчости цих майстрів був різьбар народник Леонід Позен, що оспівував український побут та минуле.

Майстром української плястичної думки у мистецькому і національному розумінні виявив себе Федір Баховенський і як творець і як педагоґ, що всю свою діяльність віддав Україні, тоді, як першорядні майстри з Галичини, Григорій Кузневич, Михайло Паращук, Михайло Бринський, оздобивши у Львові найкращі місцеві будови, розїхалися шукати щастя у світ, де знайшли признання, успіхи і працю. Відбився від українського життя у Львові талановитий український різьбар Петро Войтович, а на Україні Володимир Домагацький. У тому самому часі виявила себе суто українською різьбаркою Єлисавета Трипільська і Михайло Гаврилко.

Усі ці різьбарі поклали основи під новочасне українське різьбарство, що досягло тепер свого найвищого розквіту і знайшло у себе свій терен творчости і праці. Наші часи, це часи нового відродження українського мистецтва, а в тому і різьби. Національна свідомість, боротьба за державність освідомила національно нашу мистецьку інтеліґенцію і все це дало імпозантний образ сучасного українського мистецтва. Понад сто українських різьбарів, з яких більшість є висококваліфікованими майстрами, що здобували освіту в найкращих мистецьких европейських центрах, принесли до дому знання і талант. Українські мистецькі школи приготовляють мистецьку різьбарську молодь печаливо і певно. Шляхи українського різьбарства розрослися в ширину і глибину, що охопили в собі мистецькі напрямки і течії, які дозволяють нам краще зрозуміти суть свідомої різьбарської творчости.

Трохи осторонь стоїть ґеніяльний сучасний різьбар світової слави і значіння Олександер Архипенко, що через збіг обставин не створив у нашому різьбарстві школи. Його творчість формально стоїть на чолі світової різьби, а тим більше нашої, української. До цього часу наше громадянство не вміло використати значіння цього великого мистця у світі на тлі нашого сучасного різьбарства, хоч сам заслужений творець зробив усе, щоб зазначити свою приналежність до українського мистецтва.

Беручи на увагу україське сучасне різьбарство з погляду напрямків і шкіл, бачимо таких імпресіоністів: Климова, Лисенка, анімаліста Стахівського, Олександрова, Гельмана, Іщенка, Кавалєридзе, Скоропадську, Василика, Іванова, Ражбу, Дарагана, Страхова, Макарка, Тенера, Милянівну, Литвиненка у ін. Між ними імпресіонізм межує з експресіонізмом, бо взагалі — остаточну напрямкову характеристику покищо заскоро давати; кожний з різьбарів, особливо молодий — проходить деякі етапи у деяких напрямках.

З монументалістів — головної течії в українському різьбарстві, що має за собою винятково сильних і талановитих різьбарів — майстром широкого розмаху є Б. Кратко, Ф. Ємець, Ж. Діндо, О. Лятуринська, П. Мітковіцер, Н. Писаренко, М. Блох, К. Бульдин, М. Панасюк, М. Яковлів, М. Новосельський — почасти В. Масютин, Рівний і А. Коверко.

Осібне місце займають: символіст С. Жук і примітивіст Сагайдачний; обидва з нахилом до архаїзму, але кожний з іншим стилевим підходом.

З молоді, що посвятилася різьбарству і виявила себе на виставах, вибиваються такі: Лопатинська, Кудрявцева, Кисілевський, Давидович, Стріляїв, Николишин, Богданова, Борисова, Павлось і ін.

За нашими сучасними мистцями різьбарами стоїть величезний творчий доробок. Крім осібних композицій, тобто річей самостійних — наші різьбарі виконали багато памятників, портретів, прикрас театрів, водограїв, карунок і взагалі великих будівель — мостів, віядуктів, двірців, церков — у себе й на чужині — у Відні, Празі, Варшаві, Москві, Філядельфії, Пітсбурґу і т. д. Наші різьбарі працюють усіма техніками, що знає різьба, — від глини, ґіпсу, цементу — до мармуру, слоневої кости, золота, — від творів найбільших, до мініятур.

Усе це треба зібрати, опрацювати і видати, щоби цю ділянку нашої культури знали передовсім ми самі. Тут є найвдячніше поле для мистецтвознавця.

Присутні на викладі знайомились із багатьома незнаними у нас творами з репродукцій на екрані.

ОЛІМПІЯДА 1936 Р.

Німеччина підготовляється до олімпіяди в 1936 році. Провідник усього німецького спортового життя, Чамер-Остен, проводить тими працями. Дня 20-го березня б. р. мав він на цю тему перед дипльоматичним корпусом та заступниками преси в Берліні довший реферат, у якому в першу чергу торкнувся німецького спорту та його розвою на протязі тисяч-літньої історії.

Спорт, згляндно фізичне виховання є таке старе, як і само людство. Історія показує, що розцвіт фізичного виховання все приходив в епоху найсильнішого випромінювування сил нації назовні. За фізичний розвій нації дбали все ті стани, які у даним моменті були в управі держави. Так було в цілому світі. В середньовіччу були це лицарі і їх двори, де процвитали фізичні вправи, яких ціллю було не лише виховання тіла, але й характеру. Впливи тієї епохи ще й нині залишились у формі принятого в спорті лицарського поведення супроти приятеля чи ворога. Не змінило в тому нічого й винайдення пальної зброї. Відтоді дотепер спорт молоді і фізичне виховання змінили лише місце. Замісць по дворах та замках вони опинились на вільному просторі на селах, а в містах перед брамами міст, де було вільне поле до вправ. Отже фізичне виховання є нерозривно звязане з розвоєм цілої нації. 17 століття було занепадом спорту і фізичного виховання і щойно 18 та 19 століття вивели його в люди. Прийшла реформація фізичного виховання. Особливо повоєнні часи в Німеччині визначались надзвичайно великим спонтанним розвоєм спорту і фізичного виховання. Хоч уряд як такий нічого не зробив, щоб ту тягу нації до фізичного оздоровлення улекшити, подбав за те сам самозахоавчий інстинкт нації. Цю тягу до фізичного оздоровлення нації використовували ріжні політичні кліки для своїх цілей до часу переходу власти в державі до націонал-соціялістів.

Гітлер узявсь і за реформу фізичного виховання нації та направив його в певному напрямку, виключивши наперед всякі зайві сторонні впливи та створивши одну централю фізичного виховання для цілої нації. Якою важною була ця справа для Гітлера, вказує хоч би факт, що він взявся за неї зараз після приходу до влади, хоч мав іще до полагодження дуже багато інших пекучих державних справ. При цій реформі фізично-спортового життя узгляднено також особливости німецької нації. Тому порішено витворити в себе щось нового, що підходить до Німців, бо показалося, що приміщення шведської чи норвеської системи фізичного виховання повністю до Німеччини не підходить. Німеччина, яка лежить на перехрестю півночі і полудня з заходом та сходом, потребує щось свойого, що її сили не розщіплюволоб на багато тенденцій, а що їх зцентралізувалоб і скоординувалоб.

Цікаво при тому, що держава як така не втрячає в саме виховання, а лише обмежується до нагляду за ним. Доказом того хоч би те, що досі не видано ще ніодного закону, яким би управильнювано ту ділянку національного життя. Цілу організацію спортового та фізичного виховання поділено на 16 округ, при чому узгляднено бідніщі та багатші округи та подбано за вирівняння в них усіх щодо фізично - спортового життя. Життям цим кермують 25 спеціяльних спортових урядів.

Дальше подбано за те, щоб спорт і фізичне виховання направити в певне русло з певними цілями. А ними є виховання й освіта молоді на фізично і характером сильних мужів, піддержання здоровля кождого зокрема і разом цілої нації, виховання молоді на добрих бойців праці та оборони мира і вкінці піднесення краси людей як таких та виплекання в них певної естетики. Це є ідеали, до яких прямує німецьке фізичне виховання. А відомо, що ідеали не даються командувати, тому і принцип фізичного виховання залишений на добру волю кождого зокрема. Чамер-Остен є звязковим між державою і спортом, який дбає за гармонійну співпрацю створеної ним спортової організації та державою. Звязки між Німеччиною і заграницею в области спорту є найживіщі тепер. Німецький спорт заступає тенденції національні, а не інтернаціональні. Фінансування всіх спортових імпрез ведеться з добровільних датків, які нарід складає дуже гойно завдяки національній солідарности німецької нації.

В 1936 році відбудеться світова олімпіяда в Німеччині. 46 націй зголосилися до участи в ній. На ній заговорить своєю мовою молодь усього світа. Це буде мова лицарскости, мова, яка згармонізує в одну душу і тіло. Коло Берліна будують спеціяльний олімпійський стадіон, де будуть відбуватися спортові змагання. Почато відповідну пропаганду за участь в олімпіяді. Олімпіяда має дати змогу всьому світови вглянути у внутрішне життя та переконатися, що Німеччина нічого іншого не хоче, як лише мира і співпраці з іншими націями світа. Початок олімпіяди призначений на 1. серпня 1936 р.

М. С.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На ріжні цілі з забави.

Дня 3-го квітня відбулися „картова забава", уладжена п. Джмелик і п. Костецькою. По скінченню гри і розданню нагород жінки засіли до заставлених столів і тут уже дали волю веселості. А що в нас збірки не переводяться, тож і цю збірку використано для народньої справи. Збірка була радше призначена на прикрасу кімнати в Домі Горожан. На ту ціль уже зібрано $16 на попередних забавах у п. Кися і п. Роя. Та не забули жінки і про рідний край. Хоч багато з них давно вже його покинули і довше вже живуть на американській землі, ніж жили в рідній краю, то проте в душі їх жиє все спомин з молодих дитячих літ і все блимає вогник любови до далекого рідного краю. І якраз тепер, коли український нарід знайшовся в невідрадній положенню, коли грошева поміч потрібна до боротьби з наїзником, наші жінки все стараються призначити якусь лепту до краю.

Збірка виносила разом $15.50. Жертвували по $1: пані Рутецька, Джмелик, Кручин, Ферис, Галан, К. Дубас, Носевич; по 50 ц.: А. Дубас, С. Дубас, Костецька, Пашук, Деманик, Потучко, Штогрин, Слободян, Рудакевич, Кісь, Бойко, Сивуляк, Химій, Рибакова, Дармограй, Угорчак; по 25 ц.: Задорожна і Келичава. Цю збірку розділено на три цілі: на пресовий фонд „Жіночої Долі" $5, яку то віль наші жінки найбільше попирають. „Жіноча Доля" є гарна і дуже корисна газетка для нашого жіноцтва як тут так і в краю. Ми, жінки, повинні її всюди попирати. Цеж наша газета, виключно до наших услуг. Дальше $5 приділено на прикрасу кімнати в Домі Горожан, а $5 призначено для ново-зорганізованого товариства пластунок.

О. Штогрин.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. „Чорноморська Січ", від. 14, відбуде свої місячні перші сходини в пятницю, 26. квітня, в салі „Чорноморської Січи" при 229 Спрінгфілд Еве., точно в годині 8-мій ввечір. Будуть обговорені всі справи відносно нашого відділу та ведення поодиноких діловодств урядників, як рівнож справа приєднування нових членів головно нашої тут родженої молоді. Просимо прибути точно як членів-основників так рівнож нових членів, які хочуть вписатись у наші молодечі повні запалу й енергії ряди. — Андрій Баран, пр.; Мих. Отрок, кас.; Степан Фік, секр.

ВЖЕ Й ДІТЯМ НАДОЇЛА БОЛЬШЕВИЦЬКА КУЛЬТУРА

Донедавна було заборонено в СССР видавати книжки для дітей з ріжними дитячими казками й байками. Замісць книжок давали дітям читати писанину про машини, про колективи, про соціялізм Маркса, Леніна і т. д. Діти бунтувалися та не хотіли того читати. Та тому три роки один большевицький письменник „відкрив" у творах самого Леніна таку думку: „Для дітей півень не є півнем, коли не говорить людською мовою". Відтоді почали большевики думати про книжки для дітей, які вдоволили би діточу уяву. Одначе й у тих виданнях вплітали історію про партію, про Сталіна, про боротьбу з ворогами пролетаріяту. Та й це не було до вподоби дітям. Щож такого хочуть діти? — питалися большевики. Тим питанням зацікавився і большевицький письменник Максим Горкий. Він одного дня при кінці шкільного року поступив до школи в Москві, яка називається його назвищем і постановив найліпшу ученицю обдарувати книжкою, яку вона собі сама вибере. Пішов з нею до міста й поступали з книгарні до книгарні. Довго дівчина шукала, та не могла знайти. Вкінці спитав її Горкий: „Якуж ти хотілаб книжку?" Девять-літня дівчина відповіла: „Я хотіла би такої книжки, в якій не булоб ні словечка про наш пролетаріят." Горкий задумався, як почув таку відповідь. Він зрозумів, що душа дитини втікає з большевицького раю та що ніяке добродійство большевицької культури не може вдоволити душу дитини.

Розчарування.

Чоловік: — У тій суконці, гадаю, годі тобі йти до театру, чи не так?

Жінка: — Ах, який ти добрий! Ні, в цій суконці вже не можу йти!

Чоловік: — Тому я купив на нинішню виставу лиш один тикет.

ПРАВДА ПРО ВЕСНЯНІ ЛІКИ.

(Пише д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Весняне „хатне чищення" організму чоловіка вже давно вийшло з моди. Багато із старших людей памятають час, коли то замолоду їх силували брати велику порцію мелясн та сірчаника, коли їх батьки вірили, що цвіт з дерева сасафрасу є необхідний для їхнього здоровля. Таке щорічне „чищення" було у звичаю довгі покоління, датуючи взад безумовно від часу, коли „прочищування" вважалося за курацію більшости людських недуг. На Британських Островах це була „патока та сірчаник", у Німеччині „Гамбурзький чай", а по інших краях континенту ріжні дозрілі зілля, кори дерев, зерна, сухі цвіти, то що, котрі варили кожної весни для „прочищування крови". Є ще багато одиниць і сьогодня, по всіх краях та у Злучених Державах, котрі вірять „докторам зілля", чи знахорам.

Одначе модерна людина не потребує більше такого сезонового очищування крови. Новітні люди глядять за тим, щоб свої організми вдержувати при здоровлю цілий рік та якнайменше вживати ліків чи будьяких скріпляючих середників.

Природа дала найбільше таких скріпляючих середників, потрібних для роду людського, а ними є соняшне світло, свіже повітря та вода. Чим більше хто вживає тих природних чинників, тим краще проявляється його здоровля. Фактом є, що багато тілесних вправ, виконуваних на сонці та свіжім повітрю, дають організмови силу відпорности в поборюванню багатьох звичайних недуг.

Вдержування тілесних здібностей у поготівлю до щоденної праці не вимагає окремих коштів, а тільки трохи часу та доброї волі. За соняшне світло та свіже повітря не треба платити. Для виконування тілесних вправ треба, очевидно, раньше вставати, але через те не треба вкорочувати собі спання, бо можна тих кілька хвилин скорше вдатись до ліжка з вечора.

З хвилею зміни зимової одежі на весняну треба змінити приписи щоденного життя, котрі не дуже ріжняться між собою. З приходом погідних днів та збільшення дня треба використувати кожну нагоду свіжого повітря та соняшного світла. Крім цього споживати більше свіжих ярин, пити більше молока та змінити тяжкі харчі на лекші. Щоденна рання злива купіль приносить для людини відсвіження та багатьом додає здоровля.

ФЛІС.

ЩО ЛЮДИ ЇЛИ ТОМУ 5,000 ЛІТ.

Німецький археольог д-р О. Парет видав цікаву працю, що певно зацікавить господинь. Говорить Парет про страви, які господині дому варили тому 5000 літ. Свою працю піддержує доказами та хемічною аналізою знахідок із гробів і печер вперед 3000 літ перед Христом, коли в Европі та Північній Африці жили народи, які вже давно вимерли.

Найголовніші страви Асирійців, Вавилонців і Египтян були: фасоля, пшениця, молоко, яйця, а також ріжні молочні вироби. Мясо не грало нітрохи такої ролі, як сьогодні.

Около 2160-го року перед Хр. у Египті плекали дуже старанно фасолю та інші стручкові ростини. Египетська фасоля була тоді славна; вивозили її багато до Европи й Азії. Багато людей старалися тоді фасолю пересадити в Европі. Та видно, що підсоння в середущій Европі в тих часах було дуже непідхоже, гірше ніж сьогодні, бо фасолі ще довго не могли садити в Европі, а Египет іще довший час був головним продуцентом фасолі.

Пшениця, що її сіяли та плекали в Египті, дуже ріжнилася від сьогоднішньої пшениці. Зерно було круглїше, повніше. Добру муку давала пшениця. Цінили її в Европі. Египет часто навіщувала велика посуха. Тоді пшениця взагалі не родила, в Египті лютував голод. Лише багачі мали пшеницю в резерві з давніших літ.

З муки Египтяни тому 5000 літ пекли не лише чорний і білий хліб, але й тісточка та ріжне печиво. Муку часто мішали з льняним сімям. Хліб і тісточка не пекли Египтяни в печах, лише на розпечених камінних плитах.

Деякі народи в Азії пекли хліб у тих часах на жевріючому вуглі, під голим небом. Як топлива вживали соснового дерева, бо воно додавало печиву приємного смаку.

Молоко, молочні вироби та яйця їли залюбки в тих часах. В одній египетській підземній печері д-р Парет знайшов горнець, про який можна було і без хемічної аналізи ствердити, що в ньому було пригоріле молоко.

Як бачимо, то в списі страв за 5000 літ не багато до наших часів змінилося.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (7)

Як Стенлі Обровський вийшов поспішно з шатра дівчат, Тома Ормен закликав його пяним голосом: „Що ти там робив?" „Я шукав Ронди", відповів Обровський. „Брешеш!" — крикнув Ормен. „Ти вийшов, як Ронда прийшла. Ти прийшов бачитися з Наомі! Вона моя дівчина! Як я тебе ще раз там побачу, то тебе вбю!"

„Так, пане", Обровський відповів покірно й відійшов. Тепер дівчата вчули, як наближався Обровський. „Він мене вбе", Наомі сказала зі страхом. Відсунулася заслона шатра й до середини вбіг директор. „Слухай, ти", він кричав до Наомі, „як я ще раз зловлю тебе з тим хлопом, то зібю тебе на винне яблоко!"

„Ти помиляєшся", сказала Наомі зі страхом. „Він прийшов побачити Ронду". Ормен звернувся до другої дівчини. „Чи це правда?" — він спитався. „Певно", вона відповіла спокійно. „Я просила його ввійти". Ронда брехала, щоб ратувати Наомі від гніву пяного директора, але вона не знала, які це наслідки за собою потягне.

Як Ормен відійшов, Ронда сказала гостро: „Мене наняли, щоби грати за тебе небезпечні ролі, але не в твоїх любовних аферах". Тепер Ормен пішов до Била Веста, що старався зєднати собі Ронду. „Гело, Томо", сказав Вест. „Що сталося?" „Не тепер, але передтим. Я щойно відігнав Обровського з шатра дівчат. Він був там з Рондою".